

Sygn. akt I USK 299/21

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania G. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o prawo do emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 grudnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27 sierpnia 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z 15 marca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił G. C. prawa do emerytury pomostowej, gdyż ubezpieczony nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych i przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm.) oraz art. 32 i art. 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 291).

Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R., wyrokiem dnia 26 listopada 2019 r. zmienił powyższą decyzję i przyznał odwołującemu się prawo do emerytury pomostowej.

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2020 r. zmienił zaskarżony przez organ rentowy wyrok Sądu Okręgowego i oddalił odwołanie.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku odwołujący się zarzucił:

1) naruszenie prawa materialnego, przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 4 pkt 2 w związku z art. 3 ust. 3 i 7 ustawy o emeryturach pomostowych, przez uznanie, że dla pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym wykonywanej w okresie sprzed wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych przywołana regulacja wymaga wykazania okresu tej pracy stale i w pełnym wymiarze;

2) naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 382 k.p.c., gdyż Sąd drugiej instancji pominął część zebranego w sprawie materiału i wydał wyrok z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując na potrzebę wykładni przepisów prawa materialnego, tj. art. 4 pkt 2 w związku z art. 3 ust. 3 i ust. 7 tej ustawy o emeryturach pomostowych. Skarżący podkreślił, że powyższe przepisy: 1) wskazują, że zamierzeniem ustawodawcy (art. 3 ust. 7 ustawy) nie było wykluczenie lat przed wejściem w życie ustawy z wymaganego 15 letniego stażu pracy, pracowników wypełniających warunki z definicji określonej w art. 3 ust. 3 ustawy; 2) art. 3 ust. 7 ustawy, dla okresu sprzed wejścia w życie ustawy, nie odsyła do art. 3 ust. 5, 3) uwzględniając definicję wskazaną w art. 3 ust. 3 ustawy, wymóg z art. 3 ust. 5 dla pracowników (w pełnym wymiarze czasu pracy) pracujących w szczególnym charakterze przed wejściem ustawy - na potrzeby wykazania przesłanki w art. 4 pkt 2 ustawy - nie ma zastosowania, bowiem wymienione przepisy nie wskazują na konieczność wykazania świadczenia pracy przez uprawnionego stale i w pełnym wymiarze w szczególnym charakterze w okresie sprzed wejścia w życie ustawy - wniosek z literalnego brzmienia 3 ust. 7 i 3 ustawy oraz art. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych; 4) art. 4 pkt 2 nie wymaga sposobu wykazania stażu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, a zastosowany przez ustawodawcę spójnik „lub” sugeruje, że wykazany przez pracownika staż pracy może być łączony, w sytuacji wykonywania pracy „dzielonej” w ramach różnych stosunków pracy, tj. część

okresu pracy w szczególnych warunkach, a część okresu w szczególnym charakterze.

W rezultacie zagadnienie sprowadza się do rozstrzygnięcia, „czy przepis art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych pozwala na zaliczenie do wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracy w takich warunkach określonych w art. 3 ust. 1 lub 3 ustawy w latach zgodnie z przepisem art. 3 ust. 7 ustawy przed 1 stycznia 2009 r. tych lat pracy, w których praca taka nie była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Istotnym zagadnieniem prawnym, na występowanie którego powołuje się skarżący, jest problem jurydyczny, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, którego wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Należy jednak podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), analogicznie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 marca 2020 r., II PK 36/19, LEX nr 3034647; z dnia 12 maja 2020 r., I UK 128/19, LEX nr 3026475; z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK

143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Z przedstawianego przez skarżącego istotnego zagadnienia prawnego wynika pogląd, że praca w szczególnych warunkach przed 1 stycznia 2009 r. nie musiała być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, ponieważ przepis art. 3 ust. 7 ustawy o emeryturach pomostowych – w odniesieniu do pracy wykonywanej przed tą datą - nie zawiera powyższego wymagania.

Z komentowanego przepisu (podobnie jak z art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych) wynika, że chodzi o pracę w szczególnych warunkach (przed wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych) w rozumieniu „art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS”.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2021 r., I USKP 17/21 (LEX nr 3193877) wyjaśniono już - odnośnie do prac kwalifikowanych na podstawie art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (wyszczególnionych w załącznikach nr 1 i 2 do tego aktu), że zgodnie z art. 3 ust. 4 tej ustawy, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1. Powołany przepis zawiera dodatkowe kryterium, którego spełnienie pozwala na uznanie danego rodzaju prac za prace w szczególnych warunkach. Jest to wymóg związany z czasem narażenia pracownika na wpływ czynników ryzyka wymienionych w art. 3 ust. 1. ustawy o emeryturach pomostowych. W art. 3 ust. 4 ustawy nie chodzi więc o wymiar czasu pracy określony w umowie o pracę, lecz o wymiar czasu pracy faktycznie wykonywanej w narażeniu na czynniki ryzyka, które powodują, że dane prace są pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach. Dlatego też dla uznania, że praca jest wykonywana w szczególnych warunkach, nie wystarcza określenie w umowie o pracę, że pracownik został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na konkretnym stanowisku, z zajmowaniem którego związana jest jedynie (potencjalna) konieczność wykonywania prac wymienionych w wykazie prac w szczególnych warunkach, stanowiącym załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, ale niezbędne jest, aby prace takie rzeczywiście wykonywał w pełnym wymiarze

czasu pracy, to jest codziennie i przez całą przewidzianą dla niego dniówkę roboczą. Za takim rozumieniem użytego w art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych pojęcia „w pełnym wymiarze czasu pracy” przemawia w szczególności to, że ustawodawca związał go z - również użytym w tym przepisie - sformułowaniem "pracowników wykonujących", co jednoznacznie wskazuje, iż ów pełny wymiar czasu pracy nie wynika z samego tylko faktu zatrudnienia na określonym stanowisku w pełnym wymiarze czasu pracy, lecz jest związany z rzeczywistym "wykonywaniem" prac, o których mowa w ust. 1, w takim właśnie wymiarze czasu pracy.

Natomiast w odniesieniu do prac w warunkach szczególnych w rozumieniu „art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS”, to z uwagi na treść art. 32 ust. 4 powyższej ustawy (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01, OSNP 2002 nr 10, poz. 243) należy odwołać się do pojęć użytych w § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), w myśl którego praca w szczególnych warunkach, to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 325; z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329; z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75; z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152 i dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

